

men de laatste jaren een probleem voor de Gierzwaluw. Of beter gezegd het verdwijnen van deze pannen. Veel daken worden gerenoveerd en voorzien van andere modellen waardoor de nestgelegenheid verdwijnt. Dat verwisselen van de pannen vind ik persoonlijk jammer, ze zijn decoratief en horen een beetje bij oudere huizen. Mits een keer opnieuw gelegd met een waterdichte laag eronder, vormen deze pannen weer een prima dakbedekking ook al zijn ze bijna een eeuw oud. Ik heb daar ervaring mee waarbij ik nog aanteken dat er met de zware storm van januari geen pan van deze daken is gewaaid. Maar ook voor de daken die voorzien zijn van de moderne dakpannen is er inmiddels een mogelijkheid

voor de Gierzwaluwen om tot broeden te komen. Een aantal fabrikanten zijn speciale gierzwaluw dakpannen gaan maken. Deze pannen zijn in verschillende modellen leverbaar. Het vervangen van een stuk of zes gewoone pannen door deze gierzwaluw dakpannen is vaak voldoende om de vogels onder dak te helpen. De kosten hiervan zijn ook nog wel te overzien, ca. f30,- per stuk. Zonodig kan de Vereniging hierin nog wat bijdragen terwijl vrijwilligers bereid zijn dat verwisselen voor u te doen.

Laten we hopen dat de actie, die hiervoor op dit moment in Noordwijk wordt gevoerd, kan bijdragen tot het in de lucht houden van die onvermoeibare luchta-crobaat: de Gierzwaluw.

ALGEMENE PLANTEN

door Jelle van Dijk

In december 1989 verscheen deel 3 van de Atlas van de Nederlandse Flora. In dit deel worden de minder zeldzame en de algemene planten behandeld. In de andere delen werden de zeldzame en de reeds uitgestorven soorten besproken. Omdat dergelijke atlassen slechts in een kleine oplage verschijnen, is het uitgeven van dit soort boeken voor een uitgever weinig aantrekkelijk. Het is dan ook tekenend dat alle drie de delen een verschillende uitgever hebben! Dat de verkoop slecht liep, blijkt wel uit het feit dat vorig jaar de eerste delen voor een prijke te koop waren bij De Slegte. Dat het derde deel er toch nog gekomen is, is te danken aan de bemoeienis van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Sinds enkele jaren verzamelt het CBS ook milieugegevens. Ook de provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht zijn reeds enkele jaren actief met het systematisch opslaan van de verspreidingsgegevens van wilde planten. In samenwerking met het Rijksherbarium is nu dan toch nog het boeiende deel over de algemene planten verschenen.

Zodra men deze atlas open slaat, valt direct op dat helaas niet meer bij elke soort een tekst staat afgedrukt. In de vorige delen werd bij elke soort in het kort iets over de verspreiding verteld. Nu blijft dit beperkt tot enkele opmerkingen bij een deel van de soorten. Alleen bij een enkele bijzondere soort wordt wat langer stilgestaan. Zo wordt van de Moerasandijvie verteld, dat dit een van de zeer weinige planten is, waarvan de hoofdverspreiding in ons kleine landje ligt. Zoals op vogelgebied Flevoland voor een ruimere verspreiding van Baardmannetje, Bruine Kiekendief en Aalscholver

in West-Europa heeft gezorgd, heeft de Moerasandijvie ook vanuit Flevoland een enorme uitstraling naar andere gebieden gekend.

Bij het bekijken van de kaartjes van algemene planten is het vaak het interessantst om te letten op de gebieden waar een soort juist ontbreekt.

Zo komen Dotterbloem, Gele Plomp en Pijlkruid in vrijwel alle gebieden met slootjes voor, behalve in streken met enigszins brak water, zoals de kop van Noord-Holland en Zeeland. Soorten die algemeen op de zandgronden voorkomen, zoals Wilde Kamperfoelie en Sint-Janskruid, ontbreken nogal eens in grote delen van laag Nederland. Er zijn ook soorten die overal voorkomen behalve in de drie noordelijke provincies. Dit is onder andere het geval bij

Look-zonder-look en Kromhals.

Het aantal soorten dat werkelijk overal voorkomt, is niet bijzonder groot. De grootste groep in deze categorie wordt gevormd door graslandsoorten van voedselrijke grond: Madeliefje, Scherpe boterbloem, Witte klaver, Rode klaver, Smalle weegbree, Grote weegbree, Varkensgras. Ook soorten van wegbermen en ruderaal terreinen doen het goed: Bijvoet, Akkerdistel, Zilver-schoon en Zevenblad. Bekende onkruiden als Grote brandnetel, Klein kruiskruid en Zwarte nachtschade komen ook overal voor. Omdat vrijwel overal in Nederland sloten worden aangetroffen, hebben sommige oeverplanten ook een zeer ruime verspreiding: Gele lis, Moerasandoorn en Grote kattestaart.

In elke bespreking van de Atlas van de Nederlandse Vogels (SOVON 1987) was te lezen, dat vermoedelijk veel kaarten een te florissant beeld geven omdat de gegevens uit een periode van enkele jaren op één kaart waren gezet. Bij de Atlassen van de Nederlandse Flora doet zich dit verschijnsel nog veel meer voor, omdat hier de gegevens van vóór 1950 zijn samengenomen,

terwijl met een ander symbooltje ook alle vondsten van na 1950 zijn ingetekend. Zo is niet te zien of een soort slechts eenmaal na 1950 in een bepaald hok van 5 bij 5 km werd aangetroffen, of

dat die soort daar momenteel nog te vinden is. De opvallende achteruitgang van veel soorten komt hierdoor onvoldoende in beeld. Zo geven de kaarten voor Korenbloem en Margriet nog een zeer ruime verspreiding na 1950 aan. Momenteel verdwijnen deze soorten in hoog tempo uit ons land!

Bij het bekijken van dit soort kaartjes moet ook bedacht worden dat een kruisje in een bepaald hok kan betekenen dat er in één jaar slechts één plantje van die soort werd gevonden, maar ook dat dat kruisje kan slaan op een situatie waarbij dat gehele kilometerhok geheel volgegroeid is met de desbetreffende soort! Zo verschilt de kaart van het Vlasbekje niet zoveel van die

van het Engels Raaigras, terwijl het vinden van het Vlasbekje beslist meer moeite kost.

Omdat de hiergenoemde bezwaren veel kaarten niet geschikt maken voor het krijgen van een goed beeld van de huidige verspreiding, heeft de stichting FLO-RON (zie vorige Strandloper) een onderzoek gestart naar het voorkomen van algemene planten per vierkante kilometer. Dit onderzoek zal voor veel soorten veel nauwkeuriger weergeven waar onze algemene soorten wel of juist niet voorkomen. Dat neemt niet weg dat met het uitbrengen van dit derde deel van de Atlas van de Nederlandse Flora een geweldige prestatie is verricht!

Deel 3 van de hier besproken atlas is te bestellen door overmaking van f 68,- op postrekening 11768 van het Rijksherbarium te Leiden onder vermelding van: Atlas, deel 3.

Verborgten leven in een duinbos

door M.Koning

Het is al weer jaren geleden dat ik kevers verzamelde. De verzameling groeide steeds aan, tot wel 6000 stuks. Verzamelen van dieren alleen voor het verzamelen past niet meer in onze tijd en staat tegenwoordig in een kwade reuk. Vroeger hoorde je daar niet van en stond je er ook niet bij stil.

Na zo'n verzamelperiode blijven kevers toch altijd in de belangstelling.

In juli 1988 vonden we in een eikehakhoutbos in het zuidelijke deel van de Amsterdamse Waterleidingduinen een grote loopkever die ik helemaal niet kende. Het bleek de Slakkenloopkever te zijn, een tor van circa 18mm., met lange vooruitstekende kaken, kleine kop en halsschild en een normaal achterlijf. Dit dier is er helemaal op gebouwd om huisjesslakken uit hun huisjes te eten.

Deze vondst en het lezen van enkele artikeltjes over hakhoutbossen werden de aanleiding om een onderzoek naar loopkevers in dat bos te doen.

Het betreffende bos bestaat hoofdzakelijk uit eikehakhout dat na de oorlog niet meer is gekapt. Aan de rand van dit bos groeien ook veel Meidoorn, Vogelkers, Vlier, Wilg enz. In het midden is de bosbodem op de meeste plaatsen onbegroeid, maar heeft een dikke strooisellaag met veel dood blad en stukken dood

hout. Ook staat er midden in het bos een grote, veelstammige, uitéengevallen wilg.

Loopkevers zijn meestal nachtdieren. Veel soorten hebben geen vleugels, of hebben wel vleugels maar vliegen niet. 's Nachts lopen zij op de grond zoekend naar prooi of zijn de mannetjes actief om een wijfje te vinden.

Door het gedrag zoals hierboven beschreven, zijn ze niet moeilijk te vangen. Ze lopen gemakkelijk in tot aan de rand ingegraven blikken en kunnen er dan niet meer uit.

In verschillende terreintypen groef ik blikken in, steeds drie bij elkaar om de vangkans te vergroten. Minstens één keer per week maar soms elke dag werden de blikken nagezien. Na verloop van tijd bleken er drie grote loopkeversoorten in dat bos te leven.

Om te vergelijken werden er ook vangblikken geplaatst in een heel ander type bos op een afstand van 220 meter. De gevangen grote kevers werden met typpex gemerkt en weer losgelaten.

Het is bekend dat veel planten en dieren niet meer in gecultiveerd land kunnen leven. Alleen in bosjes, ruige landjes en bermen kunnen zij zich nog handhaven. Ze zijn a.h.w. op eilandjes komen te zitten. Gebeurt er iets ingrijpends met zo'n gebiedje dan is de kans groot dat ook daar weer een plante- of diersoort verdwijnt, terwijl het bijna niet meer mogelijk is om zo'n plaats te herkoloniseren. Omdat in het duingebied van Meyendel deze drie grote loopkeversoorten niet gevonden worden, werd ook hier gedacht aan zulke "eilandsituaties"